

**Subiectele pentru examenul la disciplina *Boli chirurgicale*
pentru studenții anului IV, Facultatea Medicină nr.1**

I. Apendicita

1. Considerente anatomo-topografice ale unghiului ileocecal. Variantele posibile de localizare a apendicelui vermicular.
2. Apendicita acută. Etiologia și patogenia. Clasificarea.
3. Apendicita acută: tabloul clinic. Semnele apendicitei acute (semnul „tusei”, Mendel-Razdolsky, triada Dielafouy, Rovzing, Sitcovsky, Bartomier-Michelson, Cope, Obrastsov, Crymov, Blumberg etc.).
4. Particularitățile evoluției clinice a apendicitei acute în funcție de localizarea apendicelui (retrocecală, mezoceliacă, pelvină și subhepatică).
5. Evoluția clinică a apendicitei acute la copii și bătrâni. Particularitățile de diagnosticare și tratament.
6. Evoluția clinică a apendicitei acute la gravide. Tactica chirurgicală, pregătirea preoperatorie și particularitățile anesteziei.
7. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu ulcerul perforat, pancreatita acută, colecistita acută.
8. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu ocluzia intestinală, infecția toxico-alimentară, colica renală pe dreapta, boala Crohn.
9. Diagnosticul diferențial al apendicitei acute cu afecțiunile acute ale organelor genitale feminine (apoplexia ovariană, sarcina extrauterină întreruptă, anexita acută etc.).
10. Complicațiile evolutive ale apendicitei acute. Abscesul paraapendicular: simptomatologia, diagnosticul, tactica chirurgicală și metodele de tratament.
11. Plastronul apendicular: etiologia, simptomatologia și diagnosticul în funcție de fazele evolutive ale plastronului. Tactica de tratament, amploarea operației.
12. Tratamentul apendicitei acute: pregătirea preoperatorie, anestezia. Apendicectomia: etapele apendicectomiei anterograde și retrograde. Complicațiile intraoperatorii posibile în cadrul apendicectomiei. Profilaxia și metodele de corecție.
13. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: supurarea plăgii, flegmonul peretelui anterior abdominal, abscesul subaponevrotic. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.

14. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: eventrația, progresarea peritonitei, insuficiența suturilor bontului apendicular. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.
15. Complicațiile postoperatorii precoce după apendicectomie: abcesul intraabdominal, hemoragia, ocluzia intestinală precoce. Etiologia, diagnosticul, metodele de profilaxie și tratament.
16. Apendicita cronică: noțiune, simptomatologia, diagnosticul, diagnosticul diferențial. Atitudine terapeutică.

II. Herniile peretelui abdominal

17. Noțiune de hernie, eventrație și eviscerație. Elementele anatomice ale herniei. Cauze locale și generale de dezvoltare a herniilor. Factorii predispozanți și favorizanți.
18. Clasificarea herniilor peretelui abdominal. Simptomatologia herniilor libere.
19. Tratamentul conservativ și chirurgical al herniilor libere: indicații și contraindicații, etapele herniotomiei. Complicațiile iatrogene posibile în timpul herniotomiei, profilaxia și metodele de corecție a acestora.
20. Complicațiile herniilor. Strangularea elastică și stercorală. Anatomia patologică a herniei strangulate.
21. Hernia strangulată: tabloul clinic, tactica medico-chirurgicală. Complicațiile posibile la repunerea spontană și forțată a herniei strangulate. Repunerea falsă.
22. Formele atipice de strangulare: hernie de tip Richter, Littre, Maydl, Brock. Particularitățile morfopatologice și clinice.
23. Anatomia topografică a canalului inghinal. Clasificarea herniilor inghinale.
24. Hernia inghinală oblică externă: perioadele de dezvoltare, simptomatologie, diagnosticul diferențial. Metodele de hernioplastie.
25. Hernia inghinală directă: semnele clinice, diagnosticul diferențial dintre hernia inghinală directă și oblică. Principiile hernioplastiei în herniile inghinale directe.
26. Hernia prin alunecare: particularități morfopatologice, simptomatologie, diagnosticul. Metode de hernioplastie. Complicații intraoperatorii, profilaxia.
27. Hernia inghinală congenitală: tabloul clinic, particularitățile herniotomiei, operația Winkelmann, Bergman (noțiune).
28. Herniile femurale. Anatomia topografică a inelului femural. Variantele herniilor femurale, hernia Gesselbah. Tabloul clinic. Diagnosticul diferențial cu hernia inghinală, adenopatia inghinală, dilatarea ampulară a crosei safene mari, abcesul rece, lipomul etc.
29. Tehnica plastiei canalului femural (noțiune).

30. Anatomia regiunii ombilicale. Herniile ombilicale: clasificarea, tabloul clinic. Diagnosticul diferențial. Metodele chirurgicale de tratament (Mayo, Sapejko, Lexer). Tratamentul herniilor ombilicale la copii.
31. Anatomia chirurgicală a liniei albe. Herniile liniei albe ale abdomenului: etiologia, clasificarea, tabloul clinic. Metodele chirurgicale de tratament.
32. Herniile recidivante și postoperatorii: noțiune, cauzele de dezvoltare, tabloul clinic, indicații la operație, metodele chirurgicale de tratament. Noțiune de auto- și aloplastie.
33. Hernia ventrală strangulată: simptomatologie, metode de investigare, atitudine terapeutică.
34. Etapele și particularitățile herniotomiei în hernia strangulată, semnele viabilității ansei intestinale strangulate. Metodele de reabilitare a ansei intestinale strangulate. Indicațiile către rezecția intestinului, accesul chirurgical, limitele rezecției, metodele de aplicare a anastomozelor interintestinale.
35. Flegmonul sacului herniar: etiologia, simptomatologia. Particularitățile tratamentului chirurgical: abord chirurgical, amploarea operației, variante posibile de finisare a intervenției chirurgicale.

III. Ocluzia intestinală acută

36. Ocluzia intestinală acută: noțiune, clasificarea.
37. Fiziopatologia ocluziei intestinale acute.
38. Ocluzia intestinală acută înaltă și joasă: criterii de diferențiere conform tabloului clinic.
39. Metodele paraclinice de investigare în ocluzia intestinală acută înaltă (radiografia de ansamblu, proba Schwartz, USG).
40. Metodele paraclinice de investigare în ocluzia intestinală acută joasă (radiografia de ansamblu, irigoscopia, rectoromanoscopia, colonoscopia).
41. Investigațiile de laborator în ocluzia intestinală acută înaltă precoce și tardivă și rolul acestora în prognosticul bolii.
42. Metodele de decompresie pre-, intra- și postoperatorii a tractului digestiv în ocluzia intestinală acută.
43. Ocluzia intestinală acută aderențială: simptomatologia, metode de diagnosticare.
44. Ocluzia intestinală mecanică: clasificarea, etiologia, tabloul clinic al ocluziei intestinale în funcție de mecanismul ocluziei.
45. Tactica chirurgicală în ocluzia intestinală aderențială acută înaltă. Tratamentul conservativ, pregătirea preoperatorie și amploarea intervenției chirurgicale.
46. Ocluzia intestinală acută prin strangulare: tipuri, particularități clinice și de diagnostic, atitudine terapeutică.

47. Ocluzia intestinală prin obstrucție: clasificarea, etiologia, tabloul clinic, metodele de diagnosticare.
48. Invaginația intestinală: semne clinice, diagnosticul pozitiv, tratamentul.
49. Volvulusul sigmoidului: etiopatogenia, tabloul clinic, diagnosticul, tratamentul.
50. Ocluzia intestinală dinamică. Clasificarea, etiologia. Metodele de stimulare a peristaltismului intestinal în ocluzia dinamică paralică.
51. Ocluzia intestinală paralică: etiologia, simptomatologia. Diagnosticul diferențial dintre ocluzia intestinală paralică și prin obstrucție. Tratamentul ocluziei intestinale paralitice.

IV. Litiiza biliară. Icterul mecanic

52. Litiiza biliară: noțiune, etiopatogenia, mecanismele de formare a calculilor biliari.
53. Colecistita cronică calculoasă: simptomatologia în funcție de formele clinice.
54. Metodele radiologice de investigare în litiiza biliară: indicații și contraindicații.
55. Ultrasonografia abdominală în litiiza biliară: semnele ecografice în colecistita cronică, colecistita acută, coledocolitiază.
56. Colecistectomia: indicațiile către operație, anestezia, abord chirurgical, tehnici operatorii. Complicații intraoperatorii posibile, profilaxia.
57. Complicațiile litiizei biliare: clasificarea, profilaxia.
58. Complicațiile mecanice ale litiizei biliare: etiopatogenia, metodele clinice și paraclinice de examinare.
59. Colica biliară: simptomatologie, căi de jugulare. Evoluția colicii biliare: variante clinice și atitudinea medico-chirurgicală.
60. Complicațiile degenerative ale litiizei biliare: tabloul clinic, diagnosticul, tratamentul, profilaxia.
61. Colecistita acută: clasificarea, simptomatologia, metodele de investigație, tactica chirurgicală.
62. Metodele paraclinice de investigație în colecistita acută.
63. Tactica medico-chirurgicală în colecistita acută. Pregătirea preoperatorie și variantele colecistectomiei în colecistita acută.
64. Coledocolitiază: simptomatologia (sindromul coledocian major și minor), metodele de diagnosticare și tratament, metodele de drenare a căilor biliare (Halstedt, Lane, Kehr, Robson-Vishnevsky).
65. Colangita acută: etiopatogenia, tabloul clinic, diagnosticul, tratamentul, profilaxia.
66. Icterul mecanic: etiopatogenia, tabloul clinic, diagnosticul paraclinic contemporan.
67. Diagnosticul diferențial clinic și paraclinic dintre icterul mecanic, parenchimos și hemolitic.

68. Tratamentul chirurgical al icterului mecanic, metode de drenare a căilor biliare, anastomoze biliodigestive etc.
69. Tactica chirurgicală în coledocolitiază asociată cu litiază veziculară.
70. Chirurgia miniinvazivă în diagnosticul și tratamentul bolii litiázice.

V. Patologia pancreasului

71. Interrelațiile anatomo-topografice ale pancreasului cu căile biliare extrahepatice. Fiziologia pancreasului. Rolul tripsinei, amilazei, lipazei, insulinei, calcitreinei etc.
72. Anomaliile congenitale ale pancreasului: pancreas inelar, pancreas aberant, chistofibroza pancreasului.
73. Pancreatita acută: noțiuni generale, etiopatogenia.
74. Pancreatita acută: clasificarea, simptomatologie, metode de diagnosticare.
75. Diagnosticul paraclinic al pancreatitei acute: rolul investigațiilor imagistice, endoscopice, laparoscopice și de laborator.
76. Diagnosticul diferențial al pancreatitei acute cu apendicita acută, ocluzia intestinală, ulcerul perforat, infarctul miocardic, tromboza mezenterială etc.
77. Tratamentul conservativ al pancreatitei acute: principiile de bază.
78. Tratamentul chirurgical și endoscopic al pancreatitei acute în funcție de forma pancreatitei, fazele de evoluție și complicațiile acesteia.
79. Clasificarea complicațiilor evolutive ale pancreatitei acute.
80. Peritonita fermentativă. Șocul pancreatogen. Volumul și calitatea terapiei antișoc și de detoxicare.
81. Parapancreatita: simptomatologie, diagnosticul și tratamentul. Indicații către operație, amploarea intervenției chirurgicale.
82. Fistulele pancreatice și digestive externe: etiopatogenie, metode de diagnosticare, metode de profilaxie și tratament.

VI. Boala ulceroasă

83. Considerente anatomo-fiziologice ale stomacului și duodenului. Fazele secreției gastrice. Aprecierea secreției gastrice (analiza sucului gastric, pH-metria) și tipului secretor a stomacului (testul Kay, Hollender, secreția nocturnă). Argumentarea tacticii medico-chirurgicale în funcție de secreția gastrică.
84. Boala ulceroasă: etiopatogenie, clasificarea, prezentare. Clasificarea ulcerului gastric după Johnson.
85. Tratamentul chirurgical al ulcerului gasroduodenal: indicații, procedee operatorii.

86. Perforația tipică a ulcerului gastroduodenal: clasificarea (Saveliev), simptomatologia, metodele de examinare.
87. Perforația atipică a ulcerului gastroduodenal: tipuri, particularități clinice și de diagnostic paraclinic, tratamentul.
88. Alegerea procedurii operator în tratamentul chirurgical al ulcerului gastroduodenal perforat (operația Miculitz, Opper, Judd, rezecție gastrică). Metoda conservativă de tratament al ulcerului perforat (Taylor).
89. Hemoragia ulceroasă: clasificarea, simptomatologia, metodele de diagnosticare. Clasificarea activității hemoragiei ulceroase după Forrest.
90. Diagnosticul diferențial dintre hemoragiile digestive superioare ulceroase și neulceroase (gastrita erozivă, tumorile gastrice, hernia hiatală, hipertensiunea portală, hemoragia pulmonară, sindromul Mallory-Weiss etc).
91. Tratamentul conservativ și chirurgical al hemoragiilor ulceroase. Metodele de hemostază endoscopică.
92. Stenoza ulceroasă piloroduodenală: clasificare, simptomatologie, metode de examinare (endoscopice și radiologice). Diagnosticul diferențial.
93. Dereglările patofiziologice în stenoza pilorică decompensată. Sindromul Darrow. Pregătirea preoperatorie și alegerea metodelor de tratament chirurgical.
94. Penetrația și malignizarea ulcerului gastroduodenal: particularitățile tabloului clinic, metodele de diagnosticare, indicații către operație, tratamentul chirurgical.
95. Sindromul Zollinger-Ellison: etiopatogenie, simptomatologia, metodele de diagnosticare, tratamentul.
96. Procedeele rezecționale în tratamentul chirurgical al bolii ulceroase: (Billroth-I, Billroth-II, antrumectomie).

VII. Traumatismele abdominale

97. Traumatismele abdominale: etiologie, clasificare, metode de investigare.
98. Particularitățile examinării pacienților cu traumatisme asociate, în stare de soc, în coma cerebrală, în stare de ebrietate etc.
99. Traumatismele abdominale închise: etiologie, clasificarea, simptomatologie, metode de examinare în funcție de hemodinamica pacientului.
100. Metodele clinice și paraclinice de examinare în traumatismele abdominale închise. Metodica efectuării laparocentezei și interpretarea rezultatelor obținute.

101. Leziunile peretelui abdominal: contuzii, plăgi nepenetrante, sindromul Reily etc. Particularitățile tabloului clinic, tactica chirurgicală.
102. Traumatismele abdominale închise cu leziuni ale organelor abdominale parenchimatoase: simptomatologie, metode de investigare. Diagnosticul, tratamentul chirurgical.
103. Traumatismele abdominale închise cu leziunile organelor abdominale cavitare: simptomatologie, metode de investigare. Diagnosticul, tratamentul chirurgical.
104. Sindroame abdominale în traumatismele abdominale închise: particularități simptomatologice, algoritm de investigare în funcție de hemodinamica pacientului.
105. Leziunile traumatice ale splinei: etiologia, forme clinice, metode de diagnosticare și tratament.
106. Leziunile traumatice ale ficatului: etiologia, tabloul clinic, diagnosticul, metode de hemostază intraoperatorie.
107. Leziunile traumatice ale pancreasului: etiologia, tabloul clinic, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical. Profilaxia pancreatitei posttraumatice.
108. Leziunile traumatice ale diafragmei: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
109. Leziunile traumatice ale stomacului: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
110. Leziunile traumatice ale duodenului: etiologia, particularitățile tabloului clinic, metode de diagnosticare și tratament.
111. Leziunile traumatice ale intestinului: etiologia, tabloul clinic, metode de diagnosticare și tratament.
112. Traumatismele abdominale deschise (plăgi): etiologia, clasificarea, tabloul clinic, metode de investigare, tratamentul. Prelucrarea chirurgicală primară a plăgii.
113. Particularitățile examinării pacienților cu plăgi ale trunchiului: revizia plăgii, vulnerografia, laparoscopia, pielografia, urografia etc.)
114. Traumatismele abdominale prin armă de foc: particularitățile tabloului clinic, metode de examinare și tactică chirurgicală. Particularitățile operației, profilaxia infecției anaerobe.
115. Rolul examenului radiologic, ultrasonografic, tomografic computerizat și de laborator în leziunile traumatice ale ficatului și splinei. Tratamentul nonoperator ale acestor leziuni.
116. Traumatismele asociate: noțiuni, particularități de examinare și tactică chirurgicală.

VIII. Traumatismele toracice

117. Traumatismele toracelui: noțiuni generale, clasificare.

118. Traumatismele toracice rapid letale: clasificarea, diagnosticul, tratamentul.
119. Traumatismele toracice potențial letale: clasificarea, diagnosticul, tratamentul.
120. Traumatismele toracice fără potențial letal: clasificarea, diagnosticul, tratamentul.
121. Pneumotoraxul: etiopatogenie, clasificare, diagnostic, tratamentul.
122. Hemotoracele: etiologie, clasificare, diagnostic, tratamentul.
123. Toracostomia (drenarea cavității pleurale) în traumatisme: indicații, metodologie.
124. Indicații către toracotomie în traumatismele toracice.

IX. Peritonita

125. Peritonita: noțiune, etiopatogenia.
126. Peritonita: căile de răspândire a infecției. Clasificarea peritonitei.
127. Fazele evolutive ale peritonitei. Simptomatologia.
128. Dereglările patofiziologice și biochimice în peritonita toxică și terminală.
129. Diagnosticul clinic și bacteriologic al peritonitei.
130. Diagnosticul diferențial al peritonitei acute cu patologia extraabdominală.
131. Tratamentul complex al peritonitei generalizate. Particularitățile intervenției chirurgicale.
132. Tratamentul chirurgical al peritonitei generalizate: pregătirea preoperatorie, anestezia, abord chirurgical, metode de asanare și drenare a cavității peritoneale.
133. Abcesele intraabdominale: etiologia, localizarea tipică, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
134. Abcesul subhepatic: etiologia, morfopatologia, semnele clinice, diagnosticul, tratamentul chirurgical.
135. Abcesul subfrenic: etiologia, localizarea tipică, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
136. Abcesul mezoceliac (interintestinal): etiologia, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, tratamentul chirurgical.
137. Abcesul paraapendicular: etiologia, localizarea tipică, morfopatologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.
138. Abcesul de sac Douglas: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, particularitățile tratamentului chirurgical.

X. Patologia chirurgicală a sistemului venos

139. Date de anatomie și fiziopatologie a sistemului venos a membrului inferior. Rețeaua superficială, sistemul venos profund, venele comunicante, sistemul valvular.

140. Varicele primare a venelor extremităților inferioare: etiologia, patogenia, clasificarea, simptomatologia.
141. Rolul probelor funcționale (Brodie-Troianov-Trendelenburg, Şeinis, Pratt-II, Delbe-Pertes) și metodelor paraclinice (flebografia, doplerografia) în aprecierea tacticii de tratament a bolii varicoase a membrelor inferioare.
142. Boala varicoasă: etiopatogenia, factori predispozanți și determinanți.
143. Boala varicoasă: simptomatologia, diagnosticul. Flebectomia: principii, tehnici operatorii, complicațiile intraoperatorii.
144. Complicațiile varicelor primare ale extremităților inferioare. Ulcerul trofic: etiologia, simptomatologia, metodele de tratament.
145. Tromboflebita acută a venelor superficiale ale extremităților inferioare: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
146. Tromboza acută a venelor profunde ale extremităților inferioare: etiologia, simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
147. Tromboza ileofemurală acută: simptomatologia, diagnosticul, metodele de tratament.
148. Sindromul posttrombotic etiologie, tabloul clinic, metodele de diagnosticare, tratamentul conservativ, indicații și contraindicații pentru tratamentul operator, metodele de intervenții chirurgicale.

LITERATURA RECOMANDATĂ

De bază:

1. Cursul de prelegeri al catedrei.
2. A.Spânu. Chirurgie. Chișinău, 2000.
3. Boli chirurgicale: Note de curs pentru studenții anului 4, Facultatea Medicină / sub redacția: Gh. Rojnovceanu; autori: Gh. Rojnovceanu, Gh. Ghidirim, S. Revencu [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: Medicina, 2018
4. N.Angelescu, editor. Tratat de Patologie Chirurgicală. București: Ed. Medicală, 2001.
5. E.Maloman. Chirurgia abdominală de urgență. Recomandări practice de diagnostic și tratament. Chișinău, 2008, 341 p.
6. D.Burlui, C.Constantinescu. Chirurgie. Manual pentru studenții anului IV-V. București, 1982.
7. M.Kuzin. Afecțiuni chirurgicale. Moscova, 1994 (traducere)
8. М.Кузин. Хирургические болезни. Москва, 1992

9. Ghid de manopere practice. Vol. 1: pentru studenții Facultății Medicină nr.1 / O. Codreanu, S. Plămădeală, O. Petriș, M. Vozian ; resp. de ed.: O. Cernetchi; Instituția Publică Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: Medicina, 2013
- 10.Șcerbina, Romeo. Presentare de caz clinic : îndrumare metodică / R. Șcerbina, V. Bunescu ; sub red. Gh. Ghidirim ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Catedra Chirurgie nr. 1 "Nicolae Anestiadi". - Chișinău : Medicina, 2005
- 11.Revencu, Sergiu. Pancreatita acută necrotică : fiziopatologie, diagnostic, tratament : îndrumări metodice / S. Revencu ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Cat. de Chirurgie nr. 1 "Nicolae Anestiadi". - Chișinău : Medicina, 2001
- 12.Rojnoveanu, Gheorghe. Traumatismele abdominale : diagnostic si tactica chirurgicala : indrumari metodice / Gh. Rojnoveanu ; sub red. Gh. Ghidirim. - Chisinau : Medicina, 2000

Suplimentară:

- 13.Hemoragiile digestive superioare non-variceale / Gh. Ghidirim, E. Cicala, E. Guțu [et al.]; Academia de Științe a Moldovei; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Chișinău: Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2009
14. S. Duca. Chirurgie laparoscopică. 1997.
15. W. Silen. Diagnosticul precoce al abdomenului acut. 1991.
16. E. Tărcoveanu. Perforația ulcerului gastric și duodenal. 1988.
17. T.Chirileanu. Patologie chirurgicală. Cluj-Napoca, vol.II. 1981.
18. I.Fasciola, N.Ionescu. Patologie chirurgicală. Cluj-Napoca, 1980.
19. M.Patrit. Hernie abdominală. București, 1989.
20. D.Sabau. Elemente de chirurgie a defectelor parietale abdominale. București, 1989.
21. N.Angelescu, N.Constantinescu. Infecții parietale
22. D.Gerota. Explorare chirurgicală a abdomenului. București, 1982.
23. P.Bâtca, A. Oprea. Urgențe chirurgicale abdominale. Chișinău, 1996.
24. M. Constantinescu. Chirurgia. București, 1989.
25. David C. Dunn. Chirurgie, diagnostic și tratament. București, 1995.
26. V. Fleture. Principii și tehnici de chirurgie. Timișoara, 1987.
27. L.Titirea. Urgențele medico-chirurgicale. București, 1996.
28. P.Rădulescu. Elemente de patologie și terapeutică chirurgicală. București, 1980.
29. Ю.М. Панцырев. Клиническая хирургия (под ред.). Москва, 1988.
30. Б.О. Мильков с соавт. Клинические задачи. I-II. Москва, 1987.

31. В.И. Колесов. Клиника и лечение острого аппендицита. Москва, 1972.
32. К.С. Симонян. Спаечная болезнь. Москва, 1966.
33. А. Шалимов и соавт. Хирургия печени и желчевыводящих путей. 1993.
34. В.Саенко и соавт. Диагностика и лечение острого кровотечения в просвете пищеварительного канала. 1997.
35. Ю.М. Лопухин, В.С. Савельев. Хирургия (перевод с англ.) Москва, 1997.
36. Ю.М. Панцырев. Клиническая хирургия. Москва, 1988.
37. Б.В. Петровский. Хирургические болезни. Москва, 1980.
38. К.Д. Тоскин, В.В. Жебровский. Грыжи брюшной стенки. Москва, 1990.
39. В.С. Савельев. Острые нарушения мезентериального кровообращения. Москва, 1990.
40. М.И. Кузин, Б.М. Костюченко. Раны и раневая инфекция. Москва, 1990.